

Työ ja turva -osasto/PV/ea

13.11.2017

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 124/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Aktiivimallin valmistelu on aloitettu johdannossa kuvatun mukaisesti pääministeri Sipilän kolmikantaisessa työryhmässä. Tämän ns. Hetemäen työryhmän tarkoituksena oli laatia yhteinen esitys työllisyyden lisäämiseksi sekä työttömyyden keston lyhentämiseksi. Hallituksen esityksellä on nyt tarkoitus toteuttaa työryhmän muistiossa esillä olleet työttömyysetuuksien muutokset.

SAK painottaa hallituksen esitykseenkin kirjattua kohtaa, jonka mukaan työmarkkinakeskusjärjestöt eivät ole sitoutuneet työryhmän muistiossa ehdotettuun malliin. SAK on alusta alkaen tuonut vahvasti esiin vastustavansa mallin toteuttamista eikä ole ollut mukana mallin valmistelussa. Työttömyysturvan aktiivimalli leikkaa useiden työttömien työttömyysturvaa.

Mallin tavoitteena todetaan työryhmässä olleen ansiosidonnaisen työttömyysturvan uudistaminen nopeampaan työllistymiseen kannustavaksi niin, että se lisäisi työllisten määrää ja vaikutukset valtiontaloudelle olisivat neutraalit. Hallituksen esitykseen kirjattujen vaikutusarvioiden valossa uudistus ei vaikuta taloudellisesti kovin neutraalilta. Valtion sekä kuntien rahoittamissa työttömyysturvamenoissa arvioidaan saavutettavan säästöjä aktiivisuudesta riippuen, mutta asumistuki- ja toimeentulotukimenojen odotetaan kasvavan.

Osalle työttömistä esitykseen sisältyy positiivinen taloudellinen muutos omavastuupäivien lyhentämisellä seitsemästä päivästä viiteen. Mallin mukainen työttömyyspäivärahan leikkaaminen on kuitenkin jo ensimmäisen kolmen kuukauden jälkeen kahta päivää rajumpi. Erityisesti pitkäaikaistyöttömillä työttömyysturvan taso saattaa jäädä jopa pysyvästi alhaisemmaksi.

Aktiivimalli asettaa työnhakijat keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen hakijan asuinpaikasta ja ammattialasta. Mallin heikkous on, ettei se huomioi työnhakua tai tarjolla olevien työpaikkojen tai palveluiden puutetta. Aktiivimalli ei lisää työpaikkoja tai kannusta sellaisenaan nopeampaan työllistymiseen. Jos työpaikkaa ei yksinkertaisesti ole tarjolla, ei työttömyysturvan leikkaaminen edistä työttömän työllisyyttä aktiivisuudesta tai omasta työllistymishalusta huolimatta.

Esityksen tavoitteena todetaan olevan työttömien kannustaminen aktiivisuuteen ja omaehtoiseen työnhakuun. Aktiivimalli lisäksi myös TEM:issä on samaan aikaan valmisteltu maakuntauudistukseen liittyvää omaehtoisen työnhaun lisäämistä karenssien uhalla. Kummassakaan esityksessä ei turvata työttömien oikeuksia palveluihin vaan kannustetaan

Työ ja turva -osasto/PV/ea

13.11.2017

etuuden menettämisen uhalla. SAK kannattaa työttömien omaa aktiivisuutta, mutta sen tueksi olisi oltava henkilökohtaista apua sekä palveluita saatavilla. SAK on useaan kertaan ehdottanut myös koko työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän yksinkertaistamista.

Aktiivisuutta osoittavan 18 tunnin työaikavaatimuksen lieventäminen aiemmasta esityksestä 65 etuuspäivän tarkastelujaksolle helpottaa tiukkaa vaatimusta. 5 päivän palveluiden osalta ehdotetaan kuitenkin edelleen huomioitavaksi vain työllistymistä edistävät palvelut, jotka ovat tarkoin rajattuja. Erilaiset aktiivisuutta lisäävät palvelumuodot saattavat lisääntyä yksityisten palveluntuottajien myötä tulevaisuudessa, joten SAK:n näkemyksen mukaan kaikkiin palveluihin osallistuminen tulisi huomioida aktiivisuutena.

Hallituksen esitykseen lisätyt rajaukset sairauden tai vamman vuoksi muuta etuutta saavien jättämisestä soveltamisen ulkopuolelle saavat SAK:lta kannatusta. Osa sairaista ei kuitenkaan saa muita etuuksia, joten myös tämän ryhmän työllistymisen ongelmat tulisi esityksessä huomioida.

Ehdotetun mallin toteuttaminen lisäisi työttömyysetuuden käsittelyssä tarvittavaa työtä. Hallituksen esityksessä sekä Kansaneläkelaitoksen että työttömyyskassojen työmäärän lisäystarpeeksi on arvioitu 130–260 henkilötyövuotta, sillä etuuspäätökset kasvavat molemmilla tahoilla 385 000 – 770 000:lla. Maksajatahot tarkentavat varmasti vielä omalta osaltaan arvioita, mutta SAK näkee työmäärän kasvun olevan työttömyyskassoille merkittävä.

SAK vastustaa hallituksen esitystä aktiivimallin toteuttamista.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot: Työllisyysasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, pirjo.vaananen@sak.fi